

Kőszegi „Tudomány a kocsmában”

2018-BAN IS FOLYTATÓDOTT A FELSŐBBFOKÚ TANULMÁNYOK INTÉZETE (FTI-IASK) ÉS A PANNON EGYETEM KŐSZEGI KAMPUSZÁNAK KÖZÖS, MÉG 2016 NYARÁN ELINDULT KŐSZEGI ELŐADÁS-SOROZATA.

Mátay Mónika történész „Titkok a falak mögött” címmel 11 kőszegi rejtélyről mesélt április 23-án. Ezek a történetek egy-egy kőszegi belvárosi épülethez kapcsolódtak, melyeket Söptei Imre levéltárossal és Trädler Henriettával együtt kezdtek el kutatni néhány éve. Az első ilyen történet Festetics Imre grófé. Felvetődik a kérdés, miért nem tanítanak róla az iskolákban, hiszen már jóval Mendel előtt letette a genetika alapjait. Itt lakott Kőszegen a Chernel utca 10. szám alatti palotájában, amikor megjelentette – gyakorlati példákkal igazolt – elméleteit „A természet genetikai törvényei” címmel. Mátay Mónika előadásából kiderült, hogy az utca későbbi névadója Chernelházi Chernel István ornitológus hozta Magyarországra Norvégiából a sielés tudományát, melyről „A lábszánkózás kézikönyve” címen jelent meg népszerűsítő műve. Ebből fakadóan Kőszegen épült meg az első profi magyar sípálya is. Szó esett még a méltán híres Kristóf Ágota író nő családi tragédiájáról, Reményi Ferenc és Ferenc Ferdinánd trónörökös közös külföldi útjáról, az angol titkosszolgálatnak dolgozó – és férjével Kőszegen élő – Mary Allisonról, illetve Tatay Sándor író „grafológia irodájáról” is. A kőszegi rejtélyekről hamarosan könyv is megjelenik.

Magasházi Anikó, az FTI-IASK kutatója „Mekkorát ugrik egy kis tigris?” címmel Szingapúrról és Dél-Kelet Ázsiáról tartott előadást május 7-én, mely gazdasági szempontból közelítette meg az ázsiai országot. Előadását Kína 21. századi új szerepének bemutatásával kezdte, majd Szingapúrral – a világ ma 25. leggazdagabb országával – folytatta. Elemezte az ország útját az innováció vezérelte gazdaság felé. Beszélt a szingapúri társadalmi fejlődésről is, amelyben a tudásgazdaság felé való nyitással állt be a nagy fordulat. A kialakított hatékony tudásgazdaság létrejöttéhez hozzájárult az oktatási rendszer, a kutatás-fejlesztés, az innovációs rendszer és az ipari és tudományos parkok, klaszterek rendszere egyaránt.

Beszélt az innovatív eszközről is, amivel sok társadalmi problémát megoldott az ország. Szingapúr 25 év alatt elérte, hogy mára az ott élők majd 30 százaléka diplomás, szakképzett, angolul beszélő munkaerő. Intézményeik hatékonysága világhírű példa. Magasházi Anikó szerint az emberi tényezőben is megnyerték versenyt nemcsak Közép-Európával szemben, hanem Délkelet-Ázsián belül is.

Navracsics Judit, a Pannon Egyetem MFTK dékánja pedig az egyre terjedő kétnyelvűségről és a kétnyelvű lét kérdéseiről tartott előadást május 28-án. Úgy vélte, hogy a kétnyelvű ember egy teljesen sajátos felépítésű ember, aki bizonyos területeken az egyik, más területeken pedig a másik nyelven tud jobban beszélni. Sőt előfordulhatnak olyan életperiódusok, amikor az egyik vagy a másik nyelv a domináns. Ami legfontosabb, hogy a kétnyelvűség nem egy állandó állapot. Vagyis folyamatosan karban kell tartani a nyelvtudásunkat, hogy az hosszútávon is használható maradjon. Azt egyelőre nem tudni, hogy miként rögzül az agyban a két

nyelv. A tárolásnak vannak meghatározó és befolyásoló tényezői. Ilyen az életkor, a nyelvtudás szintje vagy az elsajátítás módja. Kiemelte, hogy a nyelv és az identitás szorosan összefügg. Előfordul, hogy a kétnyelvűek kötődnek mindkét nyelvhez, kultúrához, és így kettős identitást határoznak meg. Az emigrációban élők első generációja például azért küzd, hogy utódaik megőrizték az „anyanyelvet”, a második generáció viszont gyakran megtagadná a másik kultúrát, vagy éppen lázadna ellene.

A félévzáró előadást **Gelencsér András, a Pannon Egyetem rektora** tartotta „A füstbe ment bolygó” címmel, június 18-án. Itt a bizonyított visszafordíthatatlan légkör- és éghajlatváltozás tragikus következményeiről és az ezt befolyásoló emberi tevékenységről adott részletes tájékoztatást az érdeklődőknek. Ahogy fogalmazott, „nem vagyunk abban a helyzetben, hogy meg tudjuk mondani, hogy a »kísérletnek«, amelyet az emberiség a Földdel végez, milyen hosszú távú következményei lesznek. Az ismereteink végesek és korlátosak, az éghajlat pedig egy összetett és kaotikus rendszer, ahol indokolatlan jóslatokba bocsátkozni.” Érdekes kutatást tett közzé arról, hogy az Egyesült Államokban például a politikai oldalaktól függően, eltérő arányban hisznek az emberek a klímaváltozásban vagy éppen a felmelegedésben, illetve annak negatív következményeiben.

Bokányi Péter irodalomtörténész a kelet-európai groteszk 20. századi történetéről beszélt Milan Kunderától kölcsönzött „Senki sem fog nevetni” című előadásában. Mottója Örkény István groteszkre vonatkozó megállapítása volt, mely szerint „a groteszk önmagában nem stílus, hanem szemlélet, egyfajta rálátás a világra...”. Szerinte a groteszk nem más, mint a kelet-európai lét nyomorúságainak viccben történő keserédes történetbe foglalt elmesélése, vagy éppen „az arcunkra fagyó nevetés”. Mondandóját a kelet-közép-európai cseh és magyar filmgyártás emlékezetes részleteivel színesítette.

Kroó Norbert fizikus, akadémikus a „Tudomány és technológia - Forradalom a 21. században” című előadásában három fontos jövőbeni tényezőt emelt ki: az öreg iparágak hanyatlását, a növekvő versenyt és a kre-

atív munkaerő iránti növekvő igényt. Tudományos előrejelzések alapján 2050-ig a gazdaság az ötszörösére nő, a népesség 50%-kal növekszik, az energiafogyasztásunk és a termelőtevékenységünk is a háromszorosára nő, miközben a Föld ugyanakkora marad. Az előadó konklúziója, hogy kinőttük a bolygót. Emellett forrásainkat feléljük és környezetkárosításaink már létünket veszélyeztetik. Úgy látta, hogy további veszélyes tendencia a biodiverzitás veszteség, a nitrogénzennyezés növekedése és a visszafordíthatatlannak tűnő klímaváltozás.

Csepeli György szociálpszichológus a mesterséges intelligenciának (AI) a társadalomra vonatkozó hatásait elemezte, és véleménye eltért Kroó Norbertétől. Nem kérdés ugyanis, hogy a jövőben számos emberi tevékenységet váltanak majd ki az AI-vel felruházott robotok vagy számítógépes programok. Csepeli György úgy vélte az új AI már evolúciós logika alapján működő hatalmas memória-kapacitással bíró problémamegoldó algoritmusokkal dolgozó hálózatosodott rendszerek. Az előadó szerint az AI típusa szerint lehet Orákulum (életvezetést könnyítő rendszer, ami nem téved, nem fásrad), a Dzsinn (fix program alapján működő, csak részben autonóm cselekvésre képes rendszerek, mint pl. sebészvagy a harci robot, illetve az autonóm autók). Végezetül az Uralkodó AI, ami tanul, kérdez, mérlegel, dönt és autonóm eszközöket utasít hálózatba kapcsolva, megjelentve ezzel az emberfeletti szuperintelligencia lehetőségét.

Kiefer Ferenc nyelvész (MTA) „Nyelv és társadalom” című előadásában olyan társadalmi jelenségekre hívta fel a figyelmet, amelyeket elsősorban a nyelv szempontjából érdemes vizsgálni. Az előadás mozaikszerűen épült fel, de a bemutatott jelenségek, elsősorban nyelvi érdekességek logikus sorrendet alkotva követték egymást, a magyar nyelv és társadalom sajátosságaitól kezdve a polinéziában beszélt nyelvekig. A számos adattal és ténnyel alátámasztott összefüggések kiemelése a világ nyelveiről és az azokat beszélő közösségek életéről, világnézetéről a közönség részéről élénk ér-

deklációval találkozott, így a hallgatóság az előadás után több mint fél órán keresztül kérdésekkel fordult a professzorhoz.

Cikk és fotók: **Kőszegi Kampusz**